

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI KAPITALNIH PROJEKATA IZ OBLASTI KULTURE U 2013. GODINI

Zakonima i strateškim dokumentima Ministarstvo kulture propisalo je i definisalo aktivnosti koje su od kapitalnog značaja za razvoj i unapređivanje crnogorske kulture.

Za realizaciju sledećih aktivnosti:

1. Podrška i podsticaj razvoja kulture putem sufinansiranja na javnom konkursu;
2. Sprovođenje Programa Razvoj kulture na sjeveru Crne Gore;
3. Realizacija programa i projekata međunarodne promocije i prezentacije crnogorske kulture;
4. Realizacija manifestacija i festivala od posebnog značaja,

Ministarstvo kulture je tokom 2013. godine obezbijedilo sredstva u ukupnom iznosu 1.367.900 eura.

1. Podrška i podsticaj razvoja kulture putem sufinansiranja na javnom konkursu

Sufinansiranjem programa i projekata iz oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva putem javnog konkursa Ministarstvo obezbjeđuje podršku u realizaciji programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa. Ovaj vid podrške propisan je Zakonom o kulturi („Službeni list Crne Gore“ 49/2008), a namijenjen je opštinskim javnim ustanovama i drugim loklanim institucionalnim formama u kulturi, kao i pojedincima koji su realizatori sopstvenih - autorskih projekata.

Po ovom osnovu Ministarstvo je u 2013. godini sufinansiralo ukupno 151 projekat i program iz oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva, sa ukupnim iznosom 597.900 €, i to:

- 26 projekata iz oblasti likovne umjetnosti;
- 12 muzičkih projekata;
- 44 projekta iz oblasti književnosti i književnog prevođenja (18 naslova/projekata od 5 izdavača i 26 samostalnih autorskih projekata);
- Dva časopisa iz oblasti kulture i umjetnosti;
- Četiri pozorišne produkcije;
- 15 projekata u oblasti manifestacija i festivala;
- Sedam filmskih projekata;
- Tri projekta crnogorskog učešća na međunarodnim manifestacijama i festivalima, i
- 38 projekata za razvoj kulture na sjeveru.

2. Sprovođenje Programa "Razvoj kulture na sjeveru Crne Gore"

Od 2009.godine Ministarstvo kulture sprovodi program Razvoj kulture na sjeveru Crne Gore, kojim se doprinosi ravnomjernom razvoju kulture na cijeloj teritoriji Crne Gore, unapređenu kvaliteta programa i produkcionih standarda, integraciji i razmjeni programa u sektoru kulture.

Programom su obuhvaćene opštine: Andrijevica, Bijelo Polje, Berane, Žabljak, Kolašin, Mojkovac, Plav, Plužine, Pljevlja, Rožaje i Šavnik.

Pored 38 programa i projekata podržanih na javnom konkursu, Ministarstvo je u okviru ovog programa sufinansiralo aktivnosti javne ustanove "Ratkovićeve večeri poezije" u Bijelom Polju, Međunarodni festival dječije pjesme "Zlatna pahulja" u Rožajama, kao i niz drugih programa nacionalnih ustanova kulture koji su organizovani tokom 2013.godine u 11 opština na sjeveru Crne Gore (koncerti Crnogorskog simfonijskog orkestra, realizacija izložbi iz fonda Centra savremene umjetnosti, filmske projekcije, programi kojima se obilježavaju jubileji značajni za ovaj region Crne Gore), sa ukupno 220.000.

3. Realizacija programa i projekata međunarodne promocije i prezentacije crnogorske kulture

Pored učešća crnogorskih kulturnih poslenika na različitim međunarodnim manifestacijama na kojima se predstavljaju dometi savremenog crnogorskog kulturno-umjetničkog stvaralaštva (sajmovi knjiga, filmski festivali, književne manifestacije, likovne izložbe), Ministarstvo kulture dužnu pažnju posvećuje prezentaciji crnogorske kulture na utemeljenim međunarodnim manifestacijama koje imaju prestižni karakter. Među njima, u kontinuitetu, posebno mjesto pripada Venecijanskom bijenalu savremene umjetnosti. Tim povodom je Ministarstvo kulture i 2013.godine iniciralo realizaciju crnogorskog učešća u Veneciji. Pripremljen je projekat "Misliti slikom", autorke Irene Pejović Lagator u izvršnoj produkciji Centra savremene umjetnosti.

Projekat je realizovan u periodu jun-novembar 2013.godine, a Ministarstvo kulture je za njegovu realizaciju obezbijedilo 60.000 eura.

4. Realizacija manifestacija i festivala od posebnog značaja

Poseban vid podrške Ministarstva kulture predstavlja sufinansiranje manifestacija i festivala od posebnog značaja za kulturu Crne Gore. Taj status dodijeljen je *Hercegovskom filmskom festivalu*, *Međunarodnom festivalu Kotor art* i *Internacionalnom TV festivalu u Baru*, a od 2010.godine i *Ratkovićevim večerima poezije u Bijelom Polju*. Ovaj način podrške, zakonski je utemeljen u članu 91 Zakona o kulturi i Uredbi o kriterijumima za određivanje manifestacija i festivala od posebnog značaja za kulturu Crne Gore („Službeni list CG“, broj 71/08).

Upravljačka struktura, realizacija programskih sadržaja i način finansiranja ovih manifestacija i festivala usaglašeni su između Ministarstva i opština Herceg Novi, Kotor, Bar i Bijelo Polje, koje su njihovi osnivači.

U skladu sa ustaljenim terminom realizacije i prepoznatljivim programskim profilom koji podrazumijeva kvalitetnu selekciju projekata i učesnika, sve manifestacije realizovane su u periodu jun-oktobar 2013.godine.

Pored osnivača, Ministarstvo kulture je iz svog budžeta za realizaciju ovog programskog segmenta obezbijedilo sredstva u ukupnom iznosu od 490.000 eura.

5. Informacija o realizaciji programa “Cetinje - grad kulture 2010-2015”, za 2013.godinu

U okviru programa “Cetinje - grad kulture 2010-2015” brojnim aktivnostima obilježeno je 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša, u okviru Programa koji je utvrdio Koordinacioni odbor Vlade Crne Gore.

U ovoj, jubilarnoj godini, završena je monografija *Crnogorske dinastije*, autora prof. dr Đorđija Borozana i prof. dr Živka Andrijaševića **i priprema se štampa ovog kapitalnog djela.**

Završena je prva faza radova na rekonstrukciji i restauraciji Dvora kralja Nikole sa pripadajućim objektima i dvorištem, i završene su procedure za početak radova na sanaciji Reljefa Crne Gore

Rekonstruisan je Muzolej Petra II Petrovića Njegoša na Lovćenu i završena rekonstrukcija bivše Upravne zgrade Obod gdje su smještene Uprava za zaštitu kulturnih dobara i Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore, novoformirane institucije koje su osnovane kroz proces zakonodavne i institucionalne reforme u oblasti kulturne baštine.

6. Informacija o realizaciji javnih radova u kulturi

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu za Izgradnju, rekonstrukciju i adaptaciju objekata kulture obezbijedena su ukupna sredstva u iznosu od 4.616.000,00 eura. Navedena sredstva opredijeljena su za trinaest objekata kulture:

- ***Muzički centar Crne Gore u Podgorici***

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu obezbijedeno je 500.000,00 eura za finansiranje nastavka radova na rekonstrukciji objekta ukupne površine cca 7.500m². U 2013. godini nastavljeni su radovi na rekonstrukciji objekta, a u toku su radovi na izvođenju pregradnih gips-kartonskih zidova, radovi na izradi fasadnih panela, završni radovi na oblaganju fasadnih zidova kamenom, radovi na izradi sprinkler sistema, kao i radovi na grubom razvodu elektro instalacija. Do kraja godine planirano je kontinuirano izvođenje radova, koji se odnose na krovopokrivačke, fasaderske i instalaterske radove. Utrošeno je ukupno 1.365.885,92€.

- ***Bioskop „18. septembar“ Nikšić***

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu obezbijedena su sredstva u iznosu od 800.000,00 eura. Projekat se realizuje u dvije faze. Prvu fazu realizovala je Opština Nikšić, a u oktobru 2012. godine otpočelo se sa izvođenjem radova druge faze koja obuhvata rekonstrukciju i adaptaciju kompletnog enterijera objekta. Radovi su nastavljeni u 2013. godini i obuhvataju građevinsko-zanatske radove, radove na instalacijama vodovoda i kanalizacije, elektroinstalacijama jake struje i slabe struje, termotehničkim i sprinkler instalacijama, kao i dijelu instalacija scenske tehnike, mehanike i osvjetljenja. Ugovoreni rok završetka predmetnih radova na objektu je februar 2014. godine. Utrošeno je ukupno 557.762,96€.

- ***Ikona Filermosa***

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu obezbijedena su sredstva u iznosu od 130.000,00€, a utrošeno je ukupno 130.000,00€.

Projekat realizuje Opština Cetinje, a Ministarstvo kulture i Direkcija javnih radova u okviru Kapitalnog budžeta finansijski učestvuju u realizaciji.

- ***Spomen kompleks Doli u Plužinama***

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu obezbijedena su sredstva u iznosu od 170.000,00 eura. U 2013. godini realizovani su kompletni radovi na sanaciji kompleksa koji se sastoji od tri vrtače, grobnice sa vidikovcem na malom uzvišenju i stepenastim stazama koje međusobno povezuju ove četiri ktužne forme. Utrošeno je ukupno 127.382,00€.

- ***Adaptacija objekta Dvorca kralja Nikole u Nikšiću***

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu obezbijedena su sredstva u iznosu od 200.000,00 eura. Realizacija projekta pomjerena je za 2014. godinu.

- ***Dom revolucije u Nikšiću***

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu obezbijedena su sredstva u iznosu od 50.000,00 eura. Realizacija projekta pomjerena je za 2014. godinu.

- ***Muzej savremene umjetnosti Crne Gore u Podgorici***

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu obezbijedena su sredstva u iznosu od 60.000,00 eura. Realizacija projekta pomjerena je za 2014. godinu.

- ***Dom kulture u Mojkovcu***

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu obezbijedena su sredstva u iznosu od 200.000,00 eura. Projekat se realizuje u tri faze. U 2011. godini završeni su radovi I faze. Tokom 2013. godine izvođeni su radovi II faze, dok je III faza koja podrazumijeva nabavku i ugradnju opreme i scenske tehnike planirana za 2014. godinu.

Završeni su radovi II faze koji obuhvataju građevinsko-zanatske radove i instalaterske radove u unutrašnjosti objekta. Do kraja godine planirano je raspisivanje tendera za uređenje terena i za nabavku i montažu scenke tehnike i mehanike. Utrošeno je ukupno 140.011,13€.

- ***Centar kulture u Beranama***

Kapitalnim budžetom za 2013. godinu obezbijedena su sredstva u iznosu od 50.000,00 eura za izradu projektne dokumentacije. U 2013. godini potpisan je ugovor za izradu Glavnog projekta rekonstrukcije i adaptacije Centra kulture u Beranama i u toku je izrada istog.

- ***Crnogorsko Narodno Pozorište***

Zaključkom Vlade broj 08-2386/2 od 11.10.2013. godine, zaduženo je Ministarstvo finansija da u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma izvrši plaćanje u iznosu od 117.000,00 eura iz Kapitalnog budžeta za 2013. godinu.

Nakon potpisivanja sporazuma, izvršiće se transfer sredstava.

Kako brojne opštine ni 5 godina nakon donošenja Zakona o kulturi nijesu donijele opštinske programe razvoja kulture Ministarstvo kulture će nakon usvajanja ove informacije iznova obavijestiti opštine o ovoj zakonskoj obavezi.

7. Izvještaj o implementaciji Menadžment plana Istorijskog jezgra Cetinja

I UVOD

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 28.05.2009. godine, na prijedlog Ministarstva kulture, razmotrila i usvojila Menadžment plan Istorijskog jezgra Cetinja sa Akcionim planom. Razvojni dokument, koji će suštinski doprinjeti valorizaciji, prezentaciji i afirmaciji potencijala Cetinja i revitalizaciji funkcija Prijestonice, pozitivno je ocijenjen od svih resornih ministarstava i institucija, međunarodnih organizacija UNESCO i Savjeta Evrope. Menadžment planom Istorijskog jezgra Cetinja (u daljem tekstu: Menadžment plan), razvoj Istorijskog jezgra Cetinja temeljen na poštovanju, unapređenju, promovisanju i korišćenju resursa naslijeđene kulturne i prirodne baštine, kao potencijala za napredak lokalne zajednice i njenih građana, prepoznat je kroz šest opštih ciljeva:

1. Ekonomski razvoj Cetinja kroz korišćenje potencijala Istorijskog jezgra Cetinja na principima održivog razvoja;
2. Integralna zaštita, valorizacija, revalorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine;
3. Jačanje pravne i institucionalne infrastrukture;
4. Osiguranje efikasne primjene zakona i planske dokumentacije;
5. Upis Istorijskog jezgra Cetinja na Listu svjetske baštine UNESCO;
6. Jačanje kadrovskih kapaciteta na svim nivoima, edukacija novog i doedukacija postojećeg stručnog kadra.

Menadžment plan, rađen za period od 15 godina, je strateški plan koji je prevashodno postavio okvir za integralno upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom, sa Akcionim planom sa prioriternim aktivnostima i mjerama u kratkoročnoj, srednjoročnoj i dugoročnoj perspektivi, sa nosiocima aktivnosti i indikatorima uspjeha. Relevantnost Menadžment plana obezbjeđuje se godišnjom analizom ažuriranih podataka o realizovanim aktivnostima iz Akcionog plana, u formi Izvještaja, koji se dostavlja Vladi Crne Gore na razmatranje i usvajanje.

II CILJ IZVJEŠTAJA

Cilj ovog Izvještaja je da:

- Prikaže preduzete aktivnosti i aktivnosti u toku na realizaciji aktivnosti i njihovih nosioca utvrđenih Akcionim planom za implementaciju Menadžment plana Istorijskog jezgra Cetinja;
- Da ocjenu stanja nivoa implementiranosti Menadžment plana;
- Predloži Vladi određene mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja dinamike realizacije Menadžment plana.

III REALIZOVANE AKTIVNOSTI

Poglavljem 11 **Implementacija** predviđeno je da, najveći dio odgovornosti za implementaciju Menadžment plana snose Vlada Crne Gore i Prijestonica. Za implementaciju Menadžment plana od presudnog značaja je bilo uključivanje velikog broja institucija, a partnerski rad je bio neophodan za uspješnu realizaciju mnogih aktivnosti. Ministarstvo kulture je, kao nosilac

aktivnosti izrade Menadžment plana, i nakon donošenja ovog značajnog dokumenta, u prethodne četiri godine preuzelo koordinaciju, aktivno pratilo dinamiku realizacije aktivnosti i preduzelo niz mjera u cilju njegove implementacije.

Tokom 2013. godine sprovedene su sljedeće aktivnosti:

1. Uspostavljanje efikasnog zakonskog i institucionalnog okvira za zaštitu kulturne i prirodne baštine i sprečavanje devastacija u zaštićenom jezgri

1.1. Ministarstvo kulture je:

- Donijelo Zakon o zaštiti prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora (Sl. list Crne Gore", br. 56/13 od 06.12.2013)
- Donesene su izmjene i dopune Zakona o porezu na promet nepokretnosti koji u članu 2, stav 2 propisuje da će se sredstva od poreza na promet nepokretnosti koja pripadaju budžetu Crne Gore, između ostalog, koristiti za finansiranje zaštite kulturne baštine, prema godišnjem programu o zaštiti kulturne baštine koji donosi Vlada Crne Gore, na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove kulture, a u skladu sa članom 128 Zakona o zaštiti kulturnih dobara.
- U okviru izrade podzakonskih akata za set novih zakona iz oblasti kulturne baštine, usvojeno je 5 pravilnika i dvije uredbe, kojima se bliže određuju oblasti zaštite kulturnu baštine, muzejske, arhivske i bibliotečke djelatnosti;
- Nove ustanove iz oblasti zaštite, Uprava za zaštitu kulturnih dobara i Centar za konzervaciju i arheologiju, preseljene su u, za tu potrebu adaptiranu, Bivšu upravnu zgradu Oboda
- Realizovalo godišnji akcioni plan Nacionalnog programa razvoja kulture
- Realizovalo Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2013. godinu, kojima je realizovana podrška, finansiranje i sufinansiranje programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturne baštine Crne Gore, tj., realizacija projekata i programa iz oblasti konzervatorske, muzejske, bibliotečke, arhivske i kinotečne djelatnosti

1.2. Prijestonica Cetinje

U dijelu kratkoročnih mjera koje se odnose na dosljednu primjenu svih važećih propisa iz oblasti kulturne baštine, Sekretarijat za kulturu i medije Prijestonice Cetinje sačinio je Program podizanja spomen - obilježja za 2013. godinu, izvršio evidenciju spomen - obilježja na teritoriji Prijestonice i sproveo postupak davanja statusa spomen-obilježja objektima koji nijesu podignuti u skladu sa Zakonom o spomen - obilježjima.

Postupajući po zahtjevu, a zbog prenamjene kulturnog dobra pod nazivom Dvorac prestolonaslednika Danila, za potrebe Rezidencije Predsjednika Crne Gore, izvršeno je dislociranje i prezentacija spomen portreta Petra Lubarde na "Trgu revolucije".

Odlukom gradonačelnika u okviru Lokalne uprave Prijestonice, formiran je najprije Sekretarijat za kulturu i sport, potom Sekretarijat za kulturu, sport i medije, a posebnom Odlukom od avgusta tekuće godine formirana je Uprava za sport. Takođe, Odlukom gradonačelnika osnovana je Agencija za upravljanje kulturnim dobrom "Istorijsko jezgro Cetinja".

2. Poboljšanje stanja, valorizacija, revalorizacija i prezentacija kulturne baštine

2.1. Ministarstvo kulture je:

Pripremio i podnijelo Vladi Crne Gore Program „Cetinje – grad kulture 2010 - 2013“, koji je razmotren i usvojen na sjednici Vlade od 23.07.2009. godine. Program „Cetinje – Grad kulture 2010 – 2013“ urađen je u skladu sa ciljevima i planiranim kratkoročnim i srednjoročnim aktivnostima Menadžment plana i podrazumijeva pokretanje i realizaciju aktivnosti primjerenih značaju i značenju Cetinja za kulturni i državni identitet Crne Gore, njegovim razvojnim potencijalima, oživljavanju uloge i funkcija Prijestonice i njenoj međunarodnoj afirmaciji, a naročito: sanacija i obnovu brojnih kulturnih dobara i spomen obilježja, obilježavanje značajnih državnih jubileja, nominovanje Istorijskog jezgra Cetinja za upis na Listu svjetske baštine UNESCO, promovisanje Cetinja u međunarodnu kulturnu prijestonicu, transformaciju postojećih i osnivanje novih ustanova iz oblasti kulture i obrazovanje, preseljenje Ministarstva kulture na Cetinje;

Za implementaciju Programa, Vlada je obrazovala Koordinacioni tim, a za realizaciju pojedinih aktivnosti iz ovog Programa, obrazovane su radne gupe, čiji je zadatak da u skladu sa zahtjevima preporučenog programa i specijalističkim znanjem svojih članova, olakšaju implementaciju projekta. Za realizaciju navedenih programskih aktivnosti planirana su sredstva u iznosu od **20.000.000,00 €**, koje obezbijедуje Vlada Crne Gore. Kako su rebalansom budžeta u 2012. godini ova sredstva značajno smanjena, planira se nastavak realizacije programa i u godinama nakon 2013., a kako bi se realizovao planirani iznos i planirane aktivnosti.

U saradnji sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara počela je implemenracija projekta "Revalorizacija kulturnih dobara Crne Gore sa Akcionim planom implementacije", čiji je sastavni dio stručno postavljeni koncept Elaborata o revalorizaciji nepokretnih i pokretnih kulturnih dobara. Implementacijom Projekta Revalorizacije ušlo se u proceduru izrade elaborata za oko dvije hiljade pokretnih i nepokretnih kulturnih dobara na teritoriji Crne Gore. U dosadašnjem periodu Upravi za zaštitu kulturnih dobara dostavljeno je oko 1000 nacrt elaborata, a vizuelna prospekcija – terenski obilazak lokaliteta sa kulturnim dobrima odrađen je za preko 90% kulturnih dobara. Za realizaciju Projekta angažovano je oko 250 strčnjaka kroz rad oko 50 stručnih timova. Tehnička podrška timovima je u kontinuitetu pružana od strane Monitoring tima sastavljenog od 20 zaposlenih Direktorata za kulturnu baštine Ministarstva kulture i Uprave za zaštitu kulturnih dobara, a stručna pomoć od strane autora projekta. Projektom su teritarana sva zaštićena pokretna i nepokretna kulturna dobra na teritoriji Prijestonice, uključujući i nepokretna kulturna dobra - spomen obilježja, za koja je pripremljen 51 prijedlog elaborata o revalorizaciji.

Nominovanje Istorijskog jezgra Cetinja za upis na Listu svjetske baštine UNESCO

Radna grupa za izradu Nominacionog dosijea, kroz prikupljanje relevantene dokumentacije, završila je nacrt Nominacionog dosijea. Za potrebe izrade dokumenta , usvojena je Strudija zaštite Istorijskog jezgra Cetinja, a izrada relevantnih planskih dokumenata je u toku.

Promovisanje Cetinja u međunarodnu kulturnu prijestonicu

- U okvir manifestacije "Dani evropske baštine" Ministarstvo kulture i Fondacija Petrović Njegoš, u saradnji sa Francuskim institutom u Crnoj Gori, Školom Šajo iz Pariza (Ecole de Chaillot de Paris), Upravom za zaštitu kulturnih dobara i NVO Expeditio iz Kotora, organizovali su Raspravu na temu "Kulturna baština - između teorije i prakse – crnogorsko i francusko iskustvo".
- Kontinuiranom implementacijom Projekta „Ljubljana proces II - rehabilitacija naše zajedničke baštine“ došlo je pripreme nacrtu Preliminarnih tehničkih procjena za Mlin Ivana Crnojevića i Bolnicu Danilo I.
- U okviru granta od 0,5 miliona eura, ponuđenog zemljama Zapadnog Balkana, a kroz projekat "Ljubljana process II - rehabilitacija naše zajedničke baštine " Crnoj Gori dodijeljena su bespovratna sredstva za: Hitne intervencije na elektro instalacija Zgrade Francuskog poslanstva u bivšoj Kraljevini Crnoje Gori, u iznosu od 8,000€; Arhitektska istraživanja Zgrade Francuskog poslanstva u bivšoj Kraljevini Crnoj Gori, u iznosu od 6,000€ i Izradu Glavnog projekta Restauracije Zgrade Francuskog poslanstva u bivšoj Kraljevini Crnoj Gori, u iznosu od 30,000€.

Aktivnosti na izgradnji Univerzitetskog kompleksa fakulteta umjetnosti koje sprovodi Direkcija javnih radova počeli su juna 2012. godine. Tokom 2013. godine završeni su iskopi za objekat podzemne garaže, izradu armirano betonske temeljne konstrukcije, a u toku je izgradnja Objekta zajedničkih sadržaja. U istom periodu završeni su glavni projekti Fakulteta likovnih umjetnosti, Fakulteta dramskih umjetnosti i Objekta Apartmanskog smještaja.

2.2. Uprava za zaštitu kulturnih dobara donijela je Studiju zaštite kulturnih dobara Istorijskog jezgra Cetinja, kojom su utvrđene granice zaštićene okoline i dati konzervatorski uslovi za nepokretna kulturna dobra u obuhvatu Jezgra. Donesena je i Studija zaštite prostorno urbanističkog plana (PUP) Prijestonice Cetinje, a u saradnji sa Ministarstvom kulture, ušlo se u implementaciju Projekta "Revalorizacija kulturnih dobara Crne Gore sa Akcionim planom implementacije". U okviru aktivnosti koje se odnose na ažuriranje i uskladjivanje Registra za pokretna i nepokretna kulturna dobra i druge dokumentacije u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktom koji regulišu ovu oblast, ustanovljen je Registar kulturnih dobara. Urađena je osnova za izradu programa sanacije devastiranih kulturnih dobara sa procjenom potrebnih sredstava i dinamikom realizacije, a formirani su i spiskovi svih kulturnih dobara po gradovima.

2.3. Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore je sproveo konzervatorsko restauratorske radove na Lovćenskoj vili, Dvorskoj crkvi na Ćipuru i Mauzeoleju Vladike Danila na Orlovom kršu.

2.4. Državni arhiv Crne Gore

Radi organizovanja sveobuhvatne edukativne kampanje za promovisanje vrijednosti i značaja zaštićenog područja Državni arhiv svake godine organizuje manifestacija Nedjelja arhiva u okviru koje se realizuje preko 60 različitih programa. U okviru pomenute manifestacije, kao i u kroz druge projekte, organizovan je veći broj posjeta učenika osnovnih i srednjih škola Državnom arhivu, a sa ciljem bližeg upoznavanja najmlađe populacije sa značajem Arhiva, arhivske djelatnosti i arhivske građe. Takođe, organizovano je nekoliko posjeta školama u okviru

kojih su održavani istorijski časovi ilustrovani dokumentima koji svjedoče o vremenu i događajima na koje su se odnosila predavanja. U pisanim i elektronskim medijima je objavljen ili emitovan veći broj priloga o Arhivu, arhivskoj djelatnosti, arhivskoj građi ili određenim projektima iz ove oblasti. Državni arhiv je samostalno, ili u saradnji sa drugim arhivima, priredio veliki broj izložbi.

U okviru Projekta "Revalorizacije kulturnih dobara Crne Gore" Državni arhiv je pripremio 204 prijedloga elaborata o revalorizaciji pokretnih kulturnih dobara, od kojih se 127 odnosi na kulturna dobra – arhivske fondove koji se nalaze na Cetinju.

2.5. Ministarstvo održivog razvoja i turizma

- Radi uspostavljanja efikasnog sistema upravljanja zaštićenim područjima u skladu sa IUCN smjernicama izrađen je Nacrt Menadžment plana upravljanja Nacionalnim parkom „Lovćen“ za period od 2010-2015. godine.
- Vlada Crne Gore je utvrdila Predlog Odluke o donošenju Prostornog plana posebne namjene NP „Lovćen“. Plan obuhvata i koridor žičare Kotor-Ivanova korita-Cetinje. Očekuje se usvajanja Plana od strane Skupštine.
- U toku je davanje mišljenja na Nacrt (V faze) Prostorno-urbanističkog plana Cetinja u skladu sa članom 39 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Sl. list Crne Gore 51/08, 34/11 i 35/13). Donošenje PUP-a očekuje se do kraja 2013. godine.
- Data je saglasnost na planska dokumenta koja se odnose na Istorijsko jezgro, i to:
 - DUP Zona sporta (zona-A2)
 - Izmjene i dopune GUP-a za prostor izmjena i dopuna DUP-a „Bogdanov kraj“ (zona C)
 - DUP Industrijska zona (zona I, podzona I2)
 - DUP „Bogdanov kraj“ (zona C) izmjene i dopune

2.6. Prijestonica Cetinje

U dijelu valorizacije, revalorizacije i savremene prezentacije kulturnih dobara, Prijestonica Cetinje je kroz projekat *Beautiful Cetinje*, u saradnji sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara, restaurirala objekat zgrade u kojoj je bilo smješteno poslanstvo Velike Britanije. Finansijski je podržana sanacija crkve Sv. Nikole u Očinićima, ali i krovopokrivača zgrade "Pobjede", stambenog objekta u okviru Istorijskog jezgra. Fasadno uređenje objekata u Istorijskom jezgru sprovedeno je na nekadašnjem belgijskom i bugarskom poslanstvu, ali i na objektu Atelje "Dado". Obezbijedena su sva potrebna finansijska sredstva za sanaciju osamnaest spomen - obilježja, a pokrenut je proces uklanjanja nelegalno postavljene spomen-ploče na Košćelama.

3. Zaštita i unapređenje prirodne sredine kao i valorizaciju prirodne baštine

3.1. Nacionalni parkovi Crne Gore

- U cilju očuvanja flore i vegetacije, sprovedene se sljedeće aktivnosti: Monitoring progresije emerzne i flotantne vegetacije duž sjeverne obale Jezera - NP Skadarsko jezero (2012-2013. godina); Monitoring skadarskog hrasta (*Quercus robur* ssp. *Squariensis*) u slivu Gostiljske rijeke - NP Skadarsko jezero (2013. godina); Monitoring biljne vrste *Caldesia parnassifolia* na lokalitetu Pančeva oka - NP Skadarsko jezero (2013. godina); Monitoring biljne vrste *Marsilea quadrifolia* - NP Skadarsko jezero (2013. godina);

Monitoring biljne vrste *Utricularia vulgaris* u zalivu Mrčiluka i Vranjina i u priobalju Jezera NP Skadarsko jezero (2013. godina);

- U oblasti prostorno planskog uređenje sprovedene su sljedeće aktivnosti: Dopuna plana privremenih objekata - NP Skadarsko jezero (2013. godina); Izdata tri rješenja za postavljanje privremenih objekata uz propratne urbanističko-tehničke uslove – 1 fizičkom licu, 1 pravnom licu i 1 rješenje i UT uslovi za objekte nacionalnih parkova – NP Skadarsko jezero; Dopuna plana privremenih objekata - NP Lovćen (2013. godina); Izdato sedam rješenja: dva za postavljanje privremenih objekata uz propratne urbanističko-tehničke uslove fizičkim licima, 1 pravnom licu i 4 rješenje i UT uslovi za objekte nacionalnih parkova – NP Lovćen;
- U oblasti kulturne baštine sprovedene su sljedeće aktivnosti: Identifikovanje i dokumentovanje mlinova i starih kamenih mostova na vodotocima Skadarskog jezera - NP Skadarsko jezero (2012-2013. godina); Evidentiranje starih gumana, ublova i zidanih izvora - NP Lovćen (2012-2013. godina);
- U oblasti šumarstva sprovedene su sljedeće aktivnosti: Evidentiranje i praćenje stanja postojeće šumske vegetacije na lokalitetu Lipovik - NP Skadarsko jezero (2013 godina.); Sanitarno-uzgojni zahvati na šumskim ekosistemima – NP Lovćen (2013. godina); Monitoring potkornjaka u kulturi crnog bora - NP Lovćen (2013. godina); Uzgoj šuma - NP Lovćen (2013. godina); Plan korišćenja šuma u privatnoj svojini - NP Lovćen (2013. godina);
- U oblasti zaštite faune sprovedene su sljedeće aktivnosti: Identifikovanje vrsta slijepih miševa u Golubljoj pećini i okoline vrda Vranjina – NP Skadarsko jezero (2013. godina);

3.2. Lokalna turistička organizacija Cetinje

U saradnji sa Sekretarijatom za komunalne poslove Prijestonice Cetinje, TO Cetinje je realizovala više aktivnosti na uređenju zelenih površina Istorijaskog jezgra Cetinja. Djelovala je i na promociji speleološkog turizma sa posbenim osvrtom na Cetinjsku pećinu kao mogući projekat smještanja tri relikvije i učestovala u projektima pošumljavanja parkova i prostora oko Ljetnje pozornice, a pored svakodnevnog održavanja zelenih površina.

4. *Poboljšanje infrastrukture kao preduslova za kvalitetniji život lokalnog stanovništva i kvalitetniju turističku ponudu, preduzete su sljedeće mjere*

4.1. Elektroprivreda Crne Gore

Radi obezbjeđenja urednog i kvalitetnog snadbijevanja grada elektro energijom, Elektroprivreda Crne Gore, dala je punu materijalnu i finansijsku podršku za rješavanje mnogih problema na području Prijestonice Cetinje. Tokom protekle četiri godine pokrenute su mnoge investicione aktivnosti sa ciljem da se energetski sistem na području Prijestonice Cetinje osposobi da normalno funkcionise i da se kod potrošaca vrati povjerenje i korektniji odnos prema Elektroprivredi kao isporučiocu električne energije.

- **Izgradnja novog dalekovoda 35 KV „Cetinje - R. Crnojevića - Podgor“** otpočeta je prije dvije godine, a u okviru kojeg je počela izgradnja novog 35KV dalekovoda Cetinje – Rijeka Crnojevića – Podgor u ukupnoj dužini od 19 km. Dalekovod se radi po najnovjim standardima uz povećan stepen elektro i mehaničke zaštite, što će ga činiti znatno bezbjednijim tokom njegovog rada. Preko ovog dalekovoda, napajat će se električnom energijom područje Rijeke Crnojevića i Podgora, a poseban značaj ovog dalekovoda je

što će se njegovom izgradnjom obezbijediti kvalitetno i pouzdano napajanje električnom energijom pumpnih postrojenja Vodovoda Cetinje. Dionica ovog dalekovoda od Podgora do Rijeke Crnojevića (Čisto Polje) sa otcijepom za Ljubotinj, u dužini od 9,5 km, završena je ove godine. Ukupna vrijednost projekta je 1.035.000,00 €.

- **Rekonstrukcija krovova i fasada trafo stanice 35/10 kV „Stari Obod“** je urađena kako bi se spriječilo dalje prokišnjavanje i vlaženje trafostanice, čiji je krov bio dodatno oštećen za vrijeme vanrednih okolnosti.
- U sklopu poslova rekonstrukcije i izgradnje, započeta je izgradnja kapitalnih energetske objekata i rekonstrukcija većeg broja dalekovoda 10 kV i niskonaponskih mreža.
- U 2013. godini završena je nova trafostanica Humci, naponskog nivoa 35/19KV i instalisane snage 2x8MVA. Trafostanica je rađena po svim sadašnjim propisima i standardima, sa najsavremenijom opremom “Schneider Electric”, što je čini izuzetno bezbjednom za rukovanje i eksploataciju. Ova trafostanica ima veći broj potrošača, ali i mogućnost daljinske komande, što govori da njen rad može da se prati bez neposrednog angažovanja posade. Ukupna vrijednost projekta je 1.344.019,00 €.
- Radi boljeg snadbijevanja električnom energijom i smanjenja dijela gubitka električne energije, rekonstruisana je distributivna mreža u ulicama: Lovćenska, Jabučka, Predgrađe, IV Proleterske, Hercegovačka Donji kraj (dio naselja), put za Gnjičevci do, Humci (Popivne), pod Granicom i Bogišin krš. Na osnovu projektne dokumentacije izvršena je rekonstrukcija niskonaponske mreže u selima: Bokovo, Bjelošu, Očinići, (Borišići), Kraće do, Ksrtac, Ljubotinj, Jankovića krš, Mterizi i dr. Postojeći drveni stubovi na svim navedenim seoskim područjima su zamijenjeni sa armirano-betonskim stubovima, a umjesto AL-užadi postavljen je samonosivi kablovski snop.
- Postavljene su dvije nove trafostanice 10/0,4KV “Banski Stanovi” i “ Donji kraj” III, snage od po 639KVA. Izvršeno je njihovo kablovsko povezivanje u 10 KV prsten grada, tehnički prijem i puštanje u rad.
- Završeni su radovi započeti u prethodnoj godini, na dalekovodu 10 KV “Petrov do - Miljevići” i podizanju stubnih trafostanica “Miljevili” I “Strugari”. Sa izgradnjom ove dvije trafostanice, mještanima ova dva sela obezbijedeno je kvalitetnije napajanje električnom energijom.
- Završena je rekonstrukcija dalekovoda 10KV „Rijeka Crnojevića- Dobrska Župa“ u dužini od oko 6 km. Sa ovog dalekovoda se pored okolnih sela, napaja električnom energijom i fabrika vode „Božija voda“. U sklopu ove rekonstrukcije u trafostanici 35/10KV Rijeka Crojevića, umjesto dosadašnjeg trafoa od 1,6MVA ugrađen je veći od 4MVA, čime je obezbijedena dovoljna snaga za sve potrošače koji se napajaju iz ove trafostanice. Ukupna vrijednost projekta je 191.488,81 €.
- Dalekovodi 35 KV „Cetinje I“ i „Cetinje II“, koji polaze iz trafostanice 110/35KV Cetinje i povezuju trafostanice 35/10KV „Humci“, „Stari Obod“, „Rijeka Crojevića“ i „Podgor“, kablirani su u dužini preko 200m, od trafostanice „Humci“ do čelično-rešetkastih stubova u brdu Škrka. Sa ovim rješenjem uklonjeni su djelovi oba dalekovoda 35KV, koji su prolazili preko stambenih objekata u Lovćenskoj ulici,
- Dalekovod 10KV „Cetinje-Vrela-Obzovica-Prekornica“, dužine 19,5km, jednim dijelom je saniran, čime su spriječeni česti kvarovi na njemu, a koji su se obično dešavali tokom loših vremenskih uslova. U cilju još kvalitetnijeg snadbijevanja električnom energijom svih potrošača koji se napajaju sa ovog dalekovoda, a posebno Vodovoda „Vrela“, nastavljeno je sa njegovom daljom sanacijom. U toku 2013-2014. godine planirano je

rekonstrukcija dionice DV 10kV "Cetinje-Vrela-Prekornica" u dužini od oko 6km. Za dionicu DV koja prolazi kroz tzv. Industrijsku zonu "Zagrablje" planirano je kabliranje iste, kao i dionice DV od TS 10/04 kV "Nova bolnica" – TS 10/04 KV "Crna greda", kojim će se gradskom naselju Crna greda obezbijediti sigurnije napajanje, što do sad nije bio slučaj. Planirana vrijednost projekta je 101.243,10 €. Posebno značajno rekonstrukcije ovog dijela DV je što će obezbijediti kvalitetnije i pouzdanije napajanje električnom energijom pumpnih postrojenja „Vrela“ –Vodovoda Cetinje, kojima se obezbjeđuje redovno snadbijevanje vodom Prijestonice u zimskom periodu, a čime u mnogome i Vodovodu Cetinja smanjuje troškovi za utrošak električne enrgije, a u odnosu na slučajeve kada se snadbijevanje vodom obezbjeđuje iz pumpnih postrojenja Podgor.

- **Projekat unapređanje sistema mjerenja u distributivnom sistemu Crne Gore** sprovodi se kako bi se redovno mogla kontrolisati potrošnja isporučene električne energije, spriječile razne zloupotrebe tokom njene potrošnje, povećao stepen naplate utrošene energije, a potrošačima obezbijedilo urednije i kvalitetnije snadbijevanje električnom energijom, kao i kvalitetnije praćenje i uvid u potrošnju električne energije. Takođe, otpočeta je ugradnja brojila sa daljinskom komandom, tzv. AMM projekat, na teritoriji Crne Gore i Prijestonice. Do novembra 2013. godine na području ED Cetinje ugrađeno je 6.200 novih pametnih brojila.

4.2. Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Direkcija za saobraćaj

Radi poboljšanja saobraćajne infrastrukture, Ministarstvo saobraćaja realizovalo je sljedeće projekte: Izgradnja III trake na magistralnom putu Podgorica–Cetinje, dionica Kamenica (1.05 km, vrijednost 747.033,56 €); Izgradnja III trake na magistralnom putu Podgorica–Cetinje–Budva, dionica Meterizi (3.1 km, vrijednost 1.997.305,70 €); Izgradnja III trake na magistralnom putu Podgorica – Cetinje– Budva, dionica Brajići (1.6 km, vrijednost 1.875.340,43 €) i Izgradnja III trake na magistralnom putu Podgorica–Cetinje– Budva, dionica Kokoti (3.65 km, vrijednost 1.678.094,04 €). Planom redovnog i investicionog održavanja, rekonstrukcije i izgradnje državnih puteva za 2013. godinu izvršena je rekonstrukcija raskrsnice na magistralnom putu M – 2.3 Podgorica-Cetinje–Budva i veza sa regionalnim putem R-1 Cetinje-Njeguši-Kotor. U okviru Plana redovnog i investicionog održavanja, redovno se izvode radovi na održavanju i zaštiti državnih puteva, kojim su obuhvaćeni i putni pravci M-2.3 Podgorica-Cetinje-Budva i R-1 Cetinje-Njeguši-Kotor. Pored navedenog, za potrebe izgradnje i rekonstrukcije lokalnih saobraćajnica na području Prijestonice Cetinje, Ministarstvo je izdvojilo 200.000,00 €, dok je protokolom između Ministarstva saobraćaja i pomorstva i Prijestonice Cetinje, potpisanim u avgustu 2013.godine, predviđeno izdvajanje 1.423.000,00 € za izgradnju i rekonstrukciju lokalnih saobraćajnice.

5. Definisanje osnovnog turističkog proizvoda baziranog na kulturnim i prirodnim resursima kao i diverzifikaciju turističke ponude koja treba da poveže osnovne i koplementarne proizvode

5.1. Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Lokalna turistička organizacija su tokom 2013. godine realizovali projekte popularizacije turističkih potencijala na lokalnom nivou i promovisali svoju ponudu na sajmovima u zemlji i inostranstvu, a kroz distribuiranje i prezentaciju propagandnog materijala. Prijestonica Cetinje je u saradnji sa Lokalnom turističkom organizacijom realizovala niz manifestacija među kojima Kulturno ljeto, izložbe, solističke koncerte renomiranih umjetnika i dr.

Lokalna turistička organizacija Cetinje je sprovodila medijsku kampanju sa ciljem popularizacije značaja Istorijskog jezgra Cetinja. Štampan je promotivni materijal sa informacijama o Istorijskom jezgru. Uz podršku GIZ-a napravljene su tri tematske staze u Istorijskom jezgru, sa informativnim tablama pored kulturnih dobara. Napravljen je i šesnaestominutni film o Cetinju, koji je pored crnogorskog, preveden i na 5 stranih jezika sa tiražom od preko 2000 primejraka. Film je prezentovan na svim evropskim sajmovima na kojima su učestovale TO Cetinje i Nacionalna turistička organizacija.

5.2. Prijestonica Cetinje

Radi promovisanja vrijednosti i značaja zaštićenog područja, Prijestonica Cetinje organizovala je veće poezije u Atrijumu Biljarde, javni čas studenata Fakulteta likovnih umjetnosti i studenata Muzičke akademije, koji su održani na Dvorskom trgu. U saradnji sa Društvom istoričara umjetnosti i Ministarstvom kulture organizovan je likovni salon "13 novembar".

6. Unaprjeđenje kadrovskog potencijala i znanja o zaštićenom području

6.1. Ministarstvo kulture i Uprava za zaštitu kulturnih dobara

Ministarstvo kulture je za podršku edukacije i doedukacije stručnih kadrova u oblasti kulturne baštine pozitivno riješilo 5 zahtjeva za stručno usavršavanje u visoko obrazovnim ustanovama. Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2013. godinu, kroz edukaciju i doedukaciju stručnog kadra, podržano je sedam programa usavršavanja, i to četiri koje sprovode institucije na lokalnom, i tri na nacionalnom nivou, među kojima je i projekat edukacije Nacionalne biblioteke "Đurđe Crnojević", baziran na obuci kadrova za korišćenje sistema katalogizacije COBISS 3.

U odnosu na obezbjeđivanje neophodnog stručnog kadra za vršenje poslova u organima uprave i ustanovama iz oblasti kulturne baštine u 2013. godini angažovan je Savjetnik I za nepokretnu kulturnu baštinu - konzenrvator-restaurator, Savjetnik I za drugostepeni upravni postupak - pravnik i Savjetnik III za međunarodne odnose i evropske integracije u oblasti kulturne baštine - politikolog u Ministarstvu kulture, dok je u Upravi za zaštitu kulturnih dobara zaposleno 6 lica, od čega tri pravika, dvoje arhitekata i Glavni inspektor za kulturnu baštinu.

6.2. Univerzitet Crne Gore

U okviru izrade projektne dokumentacije novog Univerzitetskog kompleksa fakulteta umjetnosti na Cetinju, predviđen je i prostor za Studijski program konzervacije i restauracije djela kulturne baštine, a u okviru Fakulteta likovnih umjetnosti, čime bi se ostvario nastavak djelovanja nekadašnjeg Kulturološkog fakulteta, koji je kao nastavna jedinica postojao u periodu od 1981. do 1988. godine. Na Arhitektonskom fakultetu u Podgorici, na specijalističkom postdiplomskom studiju ustanovljen je predmet Zaštita i revitalizacija graditeljskog nasljeđa, putem kojeg se vrši kontinuirana edukacija kadrova iz ove oblasti.

Edukacija kadra u turizmu sprovodi se kroz programe na osnovnim, specijalističkim, magistarskim i doktorskim studijama fakulteta za turizam i hotelijerstvo u Kotoru.

Na Prirodno-matematičkom i Metalurško-tehnološkom fakultetu egzistiraju studijski programi iz oblasti zaštite prirodne sredine, na kojima se vrši kontinuirana edukacija na osnovnim, magistarskim i doktorskim studijama, kao i organizovanje stručnih usavršavanja, seminara, okruglih sotlova, mobilnosti i međuanrodne saradnje u oblasti obrazovanja kadrova u domenu ekologije i unapređenja životne sredine.

IV FINANSIJE

Ministarstvo kulture je kroz Program „Cetinje – Grad kulture 2010 – 2015“ uradilo dio aproksimativne finansijske procjene neohodnih sredstava za realizaciju planiranih aktivnosti i predloženih mjera Akcinim planom Menadžment plana Cetinja, a koja se odnose na sanaciju i obnovu nepokretnih kulturnih dobara, transformaciju postojećih i osnivanje novih ustanova iz oblasti kulture, promovisanje Cetinja u međunarodnu kulturnu prijestonicu, nominovanje Istorijskog jezgra Cetinja za upis na Listu svjetske baštine UNESCO i obilježavanje jubileja. Sredstva za realizaciju aktivnosti predviđenih za implementaciju Programa „Cetinje – Grad kulture 2010 - 2015“, obezbijedena su kreditom kod ERSTE banke i Budžeta Vlade Crne Gore, u iznosu od 20.000.000,00 €. Pored navedenog, svi subjekti prepoznati Akcionim planom Implmenetacije Menadžment plana Istorijskog jezgra uložili su značajna sredstva u realizaciju navedenih predmetnih aktivnosti.

V OCJENA STANJA

Nakon četiri godine od usavajanja Menadžment plana, može se zaključiti da je njegova implementacija, u odnosu na aktivnosti i rokove prepoznate Akcionim planom, većim dijelom bila uspješna.

Kroz implementaciju Programa "Cetinje–Grad kulture 2010–2015“, u čiju realizaciju je uključen veliki broj pojedinaca i institucija, pokazalo se da je, partnerski rad i konsenzus, na kojima se temeljila i izrada i usvajanje Menadžment plana, neophodan za uspješnu implementaciju svakog strateškog dokumenta.

VI PRIJEDLOG MJERA

Shodno utvrđenim aktivnostima iz Akcionog plana Menadžment plana i radi blagovremene realizacije predviđenih mjera od čije realizacije direktno zavisi implementacija pojedinih strateških ciljeva Menadžment plana neophodno je sljedeće:

1. Intezivirati aktivnosti na inoviranju planskih dokumenata koja su neophodna za izradu Nominacionog dosijea Istorijskog jezgra Cetinja za Listu svjetske baštine UNESCO, od strane Prijestonice Cetinje i Minisatrstva održivog razvoja i turizma
2. Blagovremeno obavještavati Ministarstvo kulture i Agenciju za upravljanje kulturnim dobrom „Istorijsko jezgro Cetinje“ o realizaciji aktivnosti i mjera sa finansijskim pokazateljima od strane svih nosioca aktivnosti utvrđenih Akcionim planom.

8. Izvještaj o implementaciji Menadžment plana prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora

I UVOD

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 29.12.2011. godine, na prijedlog Ministarstva kulture, razmotrila i usvojila Menadžment plan prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora sa Akcionim planom. Razvojni dokument, koji će suštinski doprinjeti valorizaciji, prezentaciji i afirmaciji kulturno-turističkih potencijala Kotora i okoline, pozitivno je ocijenjen od svih resornih ministarstava i institucija, međunarodnih organizacija UNESCO i Savjeta Evrope. Menadžment planom prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora (u daljem tekstu: Menadžment plan), razvoj Kotora i okoline, temeljen je na poštovanju, unapređenju, promovisanju i korišćenju resursa naslijeđene kulturne i prirodne baštine, kao potencijala za napredak lokalne zajednice i njenih građana, prepoznat je kroz osam opštih ciljeva:

1. Jačanje pravne i institucionalne infrastrukture u cilju očuvanja i zaštite izuzetne univerzalne vrijednosti područja
2. Unapređenje saradnje između svih zainteresovanih strana
3. Osiguranje efikasne primjene zakona i planske dokumentacije, radi očuvanja kulturne i prirodne baštine od prekomjerne i nekontrolisane urbanizacije
4. Unaprjeđenje valorizacije i zaštite kulturne i prirodne baštine zaštićenog područja
5. Integralna zaštita kulturne i prirodne baštine kroz konstantnu kontrolu lokalnog urbanog razvoja
6. Razvoj zaštićenog područja kroz korišćenje potencijala na principima održivog razvoja
7. Jačanje kadrovskih kapaciteta na svim nivoima, edukacija novog i do-edukacija postojećeg stručnog kadra
8. Prezentacija i popularizacija područja i podizanje nivoa svijesti građana/ki o vrijednostima i značaju zaštićenog područja

Menadžment plan je strateški plan koji je prevashodno postavio okvir za integralno upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom, sa Akcionim planom sa prioritetnim aktivnostima i mjerama u kratkoročnoj, srednjoročnoj i dugoročnoj perspektivi, sa nosiocima aktivnosti i indikatorima uspjeha. Relevantnost Menadžment plana obezbjeđuje se godišnjom analizom ažuriranih podataka o realizovanim aktivnostima iz Akcionog plana, u formi Izvještaja, koji se dostavlja Vladi Crne Gore na razmatranje i usvajanje.

II CILJ IZVJEŠTAJA

Cilj ovog Izvještaja je da:

- Prikaže preduzete aktivnosti i aktivnosti u toku na realizaciji aktivnosti i njihovih nosioca utvrđenih Akcionim planom za implementaciju Menadžment plana prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora;
- Da ocjenu stanje nivoa implementiranosti Menadžment plana;

- Da predloži Vladi određene mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja dinamike realizacije Menadžment plana.

III REALIZOVANE AKTIVNOSTI

Poglavljem 11 **Implementacija** procijenjeno je da je za implementaciju Menadžment plana od presudnog značaja bilo uključivanje velikog broja institucija, a partnerski rad je bio neophodan za uspješnu realizaciju mnogih aktivnosti. Ministarstvo kulture je, kao nosilac aktivnosti izrade Menadžment plana, i nakon donošenja ovog značajnog dokumenta, aktivno pratilo dinamiku realizacije aktivnosti i preduzelo niz mjera u cilju njegove implementacije.

Tokom 2012-2013. godine sprovedene su sljedeće aktivnosti:

1. Jačanje pravne i institucionalne infrastrukture u cilju očuvanja i zaštite izuzetne univerzalne vrijednosti područja

Prioritetni zadatak - Uspostaviti efikasan zakonski i institucionalni okvir za zaštitu i očuvanje kulturne i prirodne baštine

1.1. Ministarstvo kulture

- Donesen je Zakon o zaštiti kulturnog i prirodno istrijskog područja Kotora (Sl. list Crne Gore", br. 56/13 od 06.12.2013) kojim je predviđena obaveza formiranja upravljačkog tijela zaštićenog područja, izrade studije vizuelnog uticaja i izrada procjene uticaja na životnu sredinu
- Donesene su izmjene i dopune Zakona o porezu na promet nepokretnosti koji u članu 2, stav 2 propisuje da će se sredstva od poreza na promet nepokretnosti koja pripadaju budžetu Crne Gore, između ostalog, koristiti za finansiranje zaštite kulturne baštine, prema godišnjem programu o zaštiti kulturne baštine koji donosi Vlada Crne Gore, na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove kulture, a u skladu sa članom 128 Zakona o zaštiti kulturnih dobara
- Radi cjelovite implementacija zakona koji se sprovode u oblasti kulturne baštine, donijeto je 11 pravilnika koji bliže određuju Zakon o zaštiti kulturnih dobara, kao i 22 pravilnika kojima se bliže određuje oblast muzejske, bibliotečke i arhivske djelatnosti
- Realizovana su dva godišnja akciona plana Nacionalnog programa razvoja kulture, a Akcioni plan za 2014. godinu je u pripremoj fazi
- Realizovana su dva godišnja Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara kojima je planirana podrška, finansiranje i sufinansiranje programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturne baštine Crne Gore, tj., realizaciju projekata i programa iz oblasti konzervatorske, muzejske, bibliotečke, arhivske i kinotečne djelatnosti

1.2. Institut za biologiju mora

Usvojen je Zakon o zaštiti prirode, a u toku je procedura izrade podzakonskih akata koji bliže određuju ovu oblast. Na snazi je Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta (Sl. List CG br. 76/06).

Prioritetni zadatak - Uspostaviti efikasne međuinstitucionalne i međusektorske saradnje na lokalnom i nacionalnom nivou

1.3. Uprava za zaštitu kulturnih dobara

Kroz Projekat "Revalorizacije kulturnih dobara Crne Gore" učinjen je izuzetan napredak u međuinstitucionalnoj saradnji, ali i u saradnji sa NVO i vlasnicima i držaocima kulturnih dobara, dok saradnja sa relevantnim subjektima uključenim u proces planiranja i zaštite kulturnih dobara i dalje nije na zadovoljavajućem nivou.

1.4. Centar za konzervaciju i arheologiju

Centar za konzervaciju i arheologiju ostvario je saradnju sa NVO Expeditio iz Kotora, a u okviru realizacije projekta EXPOAUS, koji je baziran na proširenju potencijala UNESCO lokaliteta na Jadranu, a kroz IPA program prekogranične saradnje. Saradnja je ostvarena i sa Fizičko - hemijskom laboratorijom Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture Srbije, Sveučilištem u Dubrovniku, Odjelom za umjetnost i restauraciju i Fakultetom likovnih umjetnosti iz Ljubljane, a u dijelu edukacija studenata o značaju područja Kotor.

1.5. Opština Kotor

Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne baštine Opštine Kotor je u saradnji sa NVO Expeditio organizovao radionicu na temu "Uloga i mogućnosti djelovanja lokalnih samouprava u procesu zaštite, upravljanja i održavanja kulturne baštine" kojoj su prisustvovali predstavnici brojnih opština.

1.6. Turistička organizacija Kotor

Turistička organizacija Kotor učestvovala je na sajmovima turizma u Pragu (Holiday world Prague) u saradnji sa TO Tivta, Bara, Ulcinja, Budve i Herceg Novog, Beogradu, Budimpešti, Berlinu, Varšavi i Majamiju, gdje je Kotor dobio priznanje renomiranog časopisa „Insight“ kao „best destination experience“. Kotor je prepoznat kao vrlo atraktivna destinacija, a Kotorska luka je uvrštena u program putovanja gotovo svih vodećih kruzing kompanija. Takođe, TO Kotor je bila jedan od organizatora sajma turizma u Novom Sadu.

Nakon duže pripreme završen je i promotivni film o Kotoru „Kotor za sva doba“ koji je na festivalu Silafest u Velikom Gradištu osvojio nagradu „Plavi Dunav“ za „najbolji turistički promotivni film“ i nagradu za najbolji scenario u kategoriji turističkog filma u Solinu, Grčka.

2. Osiguravanje efikasne primjene zakona i planske dokumentacije, radi očuvanja i unapređenja stanja kulturne i prirodne baštine

2.1. Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Pri izradi planskih dokumenata, Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata je propisana obaveza pribavljanja kako smjernica na početku izrade plana, tako i mišljenja na nacrt plana, od strane organa nadležnog za poslove zaštite kulturnih dobara. Isto tako Zakonom o zaštiti kulturnih dobara („Sl. list CG“, br. 49/10) propisana je obaveznost izrade Studije zaštite kulturnih dobara za sva planska dokumenta.

Pri izradi državnih planskih dokumenata ovo Ministarstvo dosljedno sprovodi zakonske obaveze. Prostorni plan Crne Gore („Sl. list CG“, br. 24/08) svojim smjernicama i pretpostavkama za izradu prostornih planova lokalnih samouprava je prepoznao da u podzoni Kotor postoji opšti konflikt između potreba razvoja, s jedne, i zaštite sredine i prirodnog i kulturnog pejzaža Boke

Kotorske, s druge strane, konflikt između potreba saobraćaja i ograničenja izgradnje glavnih veza, s jedne, i pejzažnih vrijednosti Boke Kotorske, s druge strane.

Dosadašnjim razvojem uspostavljeni su konflikti između: intimnosti istorijskih urbanih ansambala i potreba tranzitnog saobraćaja; konflikti između jedinstvene mješavine prirodnih i kroz istoriju stvorenih pejzaža, s jedne, i modernih obrazaca razvoja i arhitektonskih/građevinskih oblika, s druge strane; konflikt između zahtjeva zaštite kulturno-istorijskih vrijednosti (i oblika) i modernih funkcionalnih zahtjeva; konflikt između interesa i naglašenih želja privatnih vlasnika objekata i zemljišta, s jedne, i širih društvenih interesa u smislu pravilnog upravljanja i održavanja istorijskih obilježja, s druge strane.

Prostorni plan Crne Gore je izradu programa jedinstvene politike prostornog razvoja čitave zone, rješenje pitanja prelaza Boke Kotorske drumskom saobraćajnicom, kao i saobraćajnog otvaranja Donjeg Grblja, definisao kao osnovni preduslov za budući razvoj.

U susret tome, Vlada Crne Gore je donijela Odluku o izradi Prostornog plana posebne namjene za Obalno područje koji je obuhvatio teritoriju svih šest primorskih opština, kao i teritorijalno more i unutrašnje morske vode, izuzev prostora koji je obuhvaćen granicom Nacionalnog parka "Skadarsko jezero" u opštini Bar i Nacionalnog parka "Lovćen" u opštini Budva.

Planom će se preispitati koncepti razvoja i planirani kapaciteti u svim opštinama za koje se primjenom indikatora i kriterijuma održivosti, definisanih Nacionalnom strategijom održivog razvoja, može utvrditi da nemaju adekvatan stepen održivosti i ne garantuju željene i strateški planirane razvojne perspektive i očuvanje identiteta Crnogorskog primorja.

Plan treba da definiše infrastrukturni koridor Jadranske magistrale za brzi motorni saobraćaj, obezbjedi prostor za tehnološko funkcionisanje koridora sa svim pratećim sadržajima, kao i da definiše smjernice za njegovu realizaciju.

Krajnji rezultat će biti kreiranje strateškog dokumenta za organizaciju i uređenje ovog vrijednog prostora ali i dobijanje uputstva kroz raspored funkcija i zona za pojedine namjene kao i zajedničke standarde korišćenja.

2.2. Uprava za zaštitu kulturnih dobara:

Implementacija Zakon vidljiva je u dijelu projektovanja i izvođenja radova, dok njegova primjena u dijelu koji se odnosi na prijem izvedenih radova i dalje nepotpuna.

U skladu sa Zakonom o zaštiti kulturnih dobara, uspostavljen je inspekcijski nadzor preko Glavnog inspektora za zaštitu kulturnih dobara, od juna 2013. godine.

2.3. Pomorski muzej Crne Gore

Radi efikasnije primjene zakona i podzakonskih akata iz oblasti muzejske djelatnosti, Pomorski muzej Crne Gore sprovodi obaveze koje se odnose na kontrolisanje mikroklimatskih i svjetlosnih uslova i zaštitu od štetočina, a radi boljeg čuvanja muzejskog materijala. Fizičko obezbjeđivanje prostorija u kojima se nalaze eksponati, izvršeno je postavljanjem video nadzora i metalnih rešetaka na objektu Muzeja.

Proces prilagođavanja deopa savremenim standardima je u toku, a započet je proces digitalizacije konzervatorske dokumentacije. Dio potkrovlja muzeja adaptiran je za potrebe otvaranja konzervatorsko-restauratorskog odjeljenja.

2.4. Opština Kotor

Sekretarijat za zaštitu prirodne i kulturne baštine Opštine Kotor je na osnovu podataka dobijenih od relevantnih institucija, pripremio Informaciju o stanju životne sredine na teritoriji Opštine.

3. Unapređenje valorizacije i zaštite kulturne i prirodne baštine zaštićenog područja

3.1. Uprava za zaštitu kulturnih dobara

- U toku je realizacija projekta "Revalorizacija kulturnih dobara Crne Gore sa Akcionim planom implementacije", čiji je sastavni dio stručno postavljeni koncept Elaborata o revalorizaciji nepokretnih i pokretnih kulturnih dobara. Implementacijom Projekta Revalorizacije ušlo se u proceduru izrade elaborata za oko dvije hiljade pokretnih i nepokretnih kulturnih dobara na teritoriji Crne Gore. U dosadašnjem periodu Upravi za zaštitu kulturnih dobara dostavljeno je oko 1000 nacрта elaborata, a vizuelna prospekcija – terenski obilazak lokaliteta sa kulturnim dobrima odrađen je za preko 90% kulturnih dobara. Za realizaciju Projekta angažovano je oko 250 strčnjaka kroz rad oko 50 stručnih timova. Tehnička podrška timovima je u kontinuitetu pružana od strane Monitoring tima sastavljenog od 20 zaposlenih Direktorata za kulturnu baštinu Ministarstva kulture i Uprave za zaštitu kulturnih dobara, a stručna pomoć od strane autora prprojekta.
- Kroz proces izrade Studije zaštite kulturnih dobara za potrebe Prostorno-urbanističkog plana Opštine Kotor i Projekta revalorizacije kulturnih dobara učinjen je veliki napredak na izradi Arheološke katre zaštićenog područja sa njegovom zaštićenom okolinom
- Kroz proces revalorizacije u toku je procedura utvrđivanja prijedloga granica zaštićene okoline nepokretnih kulturnih dobara
- Aktivnosti na indentifikaciji lokaliteta ili područja koja imaju status kulturnog pejzaža počele su i vrše se u sklopu izrade Studije zaštite kulturnih dobara na području Opštine Kotor, koja se radi za potrebe izrade PUP Opštine Kotor.
- U 2012. godini sprovedene su aktivnosti na rekognosciranju elemenata nematerijalne kulturne baštine na čitavoj teritoriji Crne Gore, te prikupljena odgovarajuća dokumentacija. Identifikovano je 197 nematrijalnih dobara, od čega 59 sa područja Kotora. U UZKD Cetinje podnijete su i prihvaćene četiri Inicijative za uspostavljanje zaštite nematerijalnih dobara sa područja Kotora
- Za 4 nemeterijalna dobra izvršena je valorizacija kulturne vrijednosti i donijeta rješenja o utvrđivanju statusa kulturno dobro za: Bokeljsku mornaricu (Rješenje o zaštiti UP/I br.04-55/2013 od 03.07.2013.godine, Sl. list CG br. 34/13, od 19.07. 2013.godine); Fašinadu (Rješenje o zaštiti UP/I br.04-56/2013 od 03.07.2013.godine, Sl. list CG br. 34/13, od 19.07. 2013.godine); Bokeljsku noć (Rješenje o zaštiti UP/I br.04-54/2013 od 03.07.2013.godine, Sl. list CG br. 34/13, od 19.07. 2013.godine); Vještinu izrade dobrotke čipke (Rješenje o zaštiti UP/I br.04-55/2013 od 03.07.2013.godine, Sl.list CG br. 34/13, od 19.07. 2013.godine

3.2. Centar za konzervaciju i arheologiju

U cilju intenziviranja sistematskih istraživanja i proučavanja vrijednosti prostora i pojedinačnih kulturnih dobara, Centar za konzervaciju i arheologiju je sproveo sistematska arheološka istraživanja na crkvi sv. Franja, crkvi sv. Nedelje u Kumboru i arheološkom lokalitetu Carineu Risnu; Konzervatorska istraživanja na istorijsko-umjetničkoj zbirci kao i na pomorskoj zbirci

OJU "Muzeji" Kotor; Konzervatorska istraživanja na ikonama iz crkve sv. Jovana Bogoslova, Svrčak, Morinj; Konzervatorska istraživanja na polihronoj drvenoj skulpturi Nepoznati franjevac, crkva sv.Eustahija, Kotor; Konzervatorska istraživanja na polihronoj drvenoj skulpturi "Raspeće" iz XVIII vijeka autora Andree Brustolona iz Bogorodičinog hrama, Prčanj, Kotor; Konzervatorska istraživanja na slici na platnu "Sv.Barbara, sv. Omobon i sv.Antun opat", iz Katedrale sv.Tripuna, Kotor; Konzervatorska istraživanja na slici na platnu "Blagovijesti" iz Bogorodičinog hrama na Prčanju, Kotor.

Centar za konzervaciju i arheologiju sproveo je arheološko rekognosciranje Područja Kotora i zaštićene okoline, uključujući i podmorje, kao i arheološko rekognosciranje Područja Boke, podmorja i planinskog zaleđa.

3.3. Pomorski muzej Crne Gore

U toku 2013. godine, nastavljeni su konzervatorski radovi na brojnim muzejskim predmetima.

3.4. OJU „Muzeji“ Kotor

OJU "Muzeji" Kotor učestvuje u Projektu "Revalorizacije kulturnih dobara Crne Gore" koji sprovodi Ministarstvo kulture, u saradnji sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara. Pored navedenog, identifikovani su predmeti i objekti, ali i nematerijalna dobra na području Kotora za koje se smatra da posjeduju kulturne vrijednosti koje ih preporučuju za zakonsku zaštitu, pa je na taj način započeta valorizacija određenog broja materijalnih i nematerijalnih dobara

4. Integralna zaštita kulturne i prirodne baštine kroz konstantnu kontrolu lokalnog urbanog razvoja

4.1. Uprava za zaštitu kulturnih dobara

- Obrazovana radna grupa za izradu Studije zaštite kulturnih dobara na teritoriji Opštine Kotor, Rješenjem br. 01-203/2013, od 04.06.2013.god. koja će posebno tretirati Područje svjetske baštine Kotora. Izrada navedene studije je u toku.
- Pripremljen nacrt projektnog zadatka za izradu studije o procjeni uticaja na baštinu – HIA studia

4.2. Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Opština Kotor

- Za potrebe planiranja infrastrukturnog objekta zaobilaznice usvojena je Studija procjene uticaja na životnu sredinu u 2012. godini, dok je 2013. godine otpočeo proced izrade Studije uticaja procjene uticaja na kulturnu baštinu.
- Za potrebe izgradnje infrastrukturnog objekat Most na Verigama urađena je Studija procjene vizuelnog uticaja, dok je za potrebe PUP Kotor u toku izrada Studije zaštite kulturnih dobara u obuhvatu planskog dokumenta.
- U toku 2012. godine sproveden je međunarodni javni poziv za idejno rješenje hotela "URC", na koji se prijavilo 11 domaćih i međunarodnih projekatnata, kada je do strane žirija izabrano idejno rješenje koje ispunjava sve kriterijume hotelskog kompleksa koji treba da se nalazi u jestu zaštićene svjetske baštine.
- Donsena su sljedeća planska dokumenta koja se odnose na prostor u obuhvatu zaštićenog područja Kotora: Urbanistički projekat Starog Grada; DUP Orahovac; DUP Drazin Vrt; DUP Radanovići; Urbanistički projekat Grada Perasta; DUP Bigovo; GUP Dobrota; DUP

Dobrota; GUP Škaljari; DUP Škaljari; DUP Kavač; DUP Kostanjica; DUP Risan; PPO i LSL Vranovici - Pobjede; PPO i LSL Vrmac; LSL Dojmi; DUP Morinj; LSL Grbalj 1; LSL Grbalj 2; PPO Grbalj; DUP Stoliv.

- Opština Kotor donijela je Strateški plan razvoja od 2013. do 2017. godine, kao i Program razvoja kulture Opštine Kotor 2013-2017, koji je pripreman u saradnji sa NVO Expeditio.

5. Razvoj zaštićenog područja kroz korišćenje potencijala na principima održivog razvoja

5.1. Ministarstvo kulture

U cilju iznalaženja mehanizama finansijske podrške za održavanje kulturnih dobara i sprovođenje konzervatorskih mjera na zaštićenom području Kotora, Ministarstvo kulture je kroz Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2012. i 2013. godinu, finansiralo realizaciju sljedećih projekata na teritoriji Opštine Kotor: Rekognosciranje crnogorskih podmorja; Arheološka istraživanja u Risnu; Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na ikonama sa ikonostasa iz crkve Sv. Jovana Bogoslova, Svrčak, Morinj; Izrada konzervatorskog projekta za sprovođenje konzervatorskih mjera na muzejskim predmetima na zbirci Pomorskog muzeja; Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na Istorijsko-umjetničkoj zbirci OJU „Muzeji“ Kotor; Izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera na pomorskoj zbirci OJU „Muzeji“ Kotor;

5.2. Institut za biologiju mora

U cilju stvaranje uslova za očuvanje tradicionalnog ribarstva, a na osnovu Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi (Sl.list Crne Gore br. 56/09), donesen je Pravilnik o načinu korišćenja, održavanja, zaštite, označavanja, kao i dužini obale, nazivu i mjestu ribarske poste (Sl. List Crne Gore br. 8/11). Ukupan broj ovih posta je 107 u Bokokotorskom zalivu i na njima se vrši tradicionalni lov sardele i inćuna obalnim mrežama potegačama.

U cilju stvaranje uslova za razvoj marikulture (uzgoj školjka), a na osnovu Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi (Sl.lis Crne Gore br. 56/09), donešen je Pravilnik o obrascu dozvole, načinu plaćanja naknade, obliku, sadržini i načinu vođenja registra dozvola za marikulturu (Sl.list Crne Gore, br. 39/13). Trenutno je aktivno 17 uzgajališta školjki i 2 uzgajališta ribe.

Mjera uspostavljanja Regionalnog centra za očuvanje marinskog biodiverziteta, autohtonih vrsta i njihovih populacija, realizovana je na način što je, na osnovu konkursa Ministarstva nauke za uspostavljanje centra uspješnosti, Institut za biologiju mora aplicirao za centar uspješnosti, uz Elektrotehnički fakultet, Biotehnički fakultet i Institut za javno zdravlje u dijelu biomonitoringa morske vode, na modelima živih organizama iz mora - školjki. Proces evaluacije je u toku.

5.3. Opština Kotor

U cilju unaprjeđivanja kulturnog turizma u zaštićenom području urađene su sljedeći dokumenti:

- Izrada digitalne mape smještajnih kapaciteta, jedinstvenog elektronskog kataloga i sistema internet rezervacija;
- Izrada sistema jedinstvene ponude (tzv. "gradska kartica") u izletničkim i drugim programima kraćeg zadržavanja
- Stvaranje podsticajnih programa za razvoj seoskog turizma i organizovanje seoskih manifestacija

Takođe, Opština Kotor je Opština je u okviru Projekta "Adria Move it" uradila Saobraćajnu studiju i plan održive mobilnosti za Opštinu Kotor.

5.4. OJU „Muzeji“ Kotor

U cilju unapređenja kulturnog turizma na zaštićenom području, broj posjeta galeriji, lapidarijumu i muzeju Kotora povećan je za 10%, a kroz organizovanje blizu 40 promotivnih manifestacija.

5.5. Turistička organizacija Kotor

Turistička Organizacija Kotor je počela pripremne aktivnosti na izradi Staregije razvoja turizma u zaštićenom području, koja će sadržati opis postojećeg stanja u turizmu Kotora, mogućnosti razvoja turizma u odnosu na kretanja u svjetskom turizmu, opis razvojnih instrumenata konkurentskih zemalja, strateške prednosti i nedostatke turizma, ciljeve razvoja i viziju turizma, strateško turističko pozicioniranje, izbor prioriteta kotorskih proizvoda, turističko strukturiranje, model rasta, preduslove za efikasnu politiku razvoja turizma, plan konkurentnosti, investicionu strategiju, plan potrebnih ulaganja, kao i marketing politiku.

Očekivani rezultati primjene Strategije odnose se na postizanje povećane konkurentnosti turizma u Kotoru, povećanje deviznog priliva, turističkog prometa, kao i rast zaposlenosti u oblasti ugostiteljskih usluga, a u cilju transformacije Kotora u konkurentnu turističku destinaciju.

Tokom prvih devet mjeseci 2013. godine, a prema podacima dobijenim iz Monstata, u Kotoru je boravilo 54,385 turista, što je za 3 % više u odnosu na isti uporedni period prošle godine, a ostvareno je 287,492 noćenje, što je za 3 % manje u odnosu na pomenuti period. Izletnički turizam kao poseban segment bilježi najveći porast i ove sezone. Ovaj vid turizma posljednjih nekoliko godina dinamično raste. Stari grad je za prvih deset mjeseci posjetilo 308 izletnika, 30 % više u odnosu na isti prošlogodišnji period. U Kotorsku luku je tokom prvih devet mjeseci uplovilo 305 brodova (11% više u odnosu na prošlogodišnji uporedni period) sa 249,372 putnika (32% više putnika u odnosu na isti period), i 1,417 jahti (1 % više u odnosu na prošlu godinu) sa 6,200 putnika (14 % više u odnosu na uporedni period prošle godine).

5.6. JU Vodovod i kanalizacije Kotor

JU Vodovod i kanalizacije Kotor, kroz podršku "Vodakoma" realizuje aktivnosti na obnovi i sanaciji sistema za vodosnadbijevanje Kotora, dok je rekonstrukcija i izgradnja kanalizacionog sistema realizovana do nivoa od 50%. Unapređenje sistema za odvođenje otpadnih voda biće otpočeto do kraja 2013. godine, a kroz projekat "Vodosnadbijevanje i odvođenje otpadnih voda na Jadranskoj obali Faza IV - izgradnja postrojenja za preradu otpadnih voda za Opštine Kotor i Tivat" uz finansijsku podršku Njemačke KfW banke i Vlade Crne Gore, a preko Agencije za implementaciju "Vodokom".

6. Jačanje kadrovskih kapaciteta na svim nivoima, edukacija novog i do-edukacija postojećeg stručnog kadra

6.1. Ministarstvo kulture

Ministarstvo kulture je za podršku edukacije i doedukacije stručnih kadrova u oblasti kulturne baštine:

- U 2012. i 2013. godini pozitivno riješilo 10 zahtjeva za stručno usavršavanje u visoko obrazovnim ustanovama
- Programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2012. i 2013. godinu, kroz edukaciju i doedukaciju stručnog kadra, podržano je 13 programa usavršavanja stručnog kadra na lokalnom i nacionalnom nivou

6.2. Pomorski muzej Crne Gore

U Pomorskom muzeju organizovao se okrugli sto na temu: „Vasko Lipovac i njegovo doba“, kao i etnografsko veče „Crnogorska i bokeljska nošnja u škrinji i u srcu, u saradnji sa Maticom crnogorskom ogranak Kotor.

6.3. Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević"

U cilju doedukacije različitih stručnih profila iz oblasti zaštite kulturne baštine, Nacionalna biblioteka Đurđe Crnojević, organizovala je više seminara i edukativnih radionica. Predstavnici biblioteke učestvovali su na više međunarodnih manifestacija, među kojima i na SEEDI konferenciji i konzervatorskoj radionici u Arlu u Francuskoj, u okviru projekta MANUBALK. Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević" organizovala je Konferenciju direktora nacionalnih biblioteka Jugoistočne Evrope, baziranu na saradnji u oblasti zaštite kulturne baštine.

7. Prezentacija i popularizacija područja i podizanje nivoa svijesti građana/ki o vrijednostima i značaju zaštićenog područja

7.1. Ministarstvo prosvjete

Ministarstvo prosvete kroz obrazovne programe u školama, sprovodi kontinuirane aktivnosti u realizaciji *kurikularnih i kroskurikularnih* pristupa obrazovanju, gdje se djeci i mladima kroz brojne aktivnosti prezentuje značaj kulturne i prirodne baštine.

Znanja o kulturnoj baštini stižu se kroz predmete: Crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost, Engleski jezik, Likovna kultura, Muzička kultura, Poznavanje društva, Biologija, Istorija i Geografija. Značajno je pomenuti i predmete izborne nastave, i to Zanimljiva geografija i Vrednovanje prostora u osnovnoj školi, Turistička geografija u gimnaziji i Kulturno-istorijska baština Crne Gore u srednjim turističkim školama. U okviru nastave, pored obaveznog dijela programa, implementira se kako u godišnjem planu škole, tako i u godišnjim planovima nastavnika i dio časova posvećen aktivnostima u lokalnoj zajednici jer škola razvija svijest učenika o poznavanju i očuvanju kulturnih dobara. U tom pravcu škole na području Kotora kontinuirano realizuju i organizuju sljedeće aktivnosti: Obezbjeduju učestvovanje učenika/ca, nastavnika/ca u aktivnostima lokalne zajednice kroz: posjete, medije, izložbe, predavanja, publikacije, istraživački rad, konkurse, glumu, forume, pozorišne radionice, seminare (dramska i scenska pedagogija), literarne radove, prezentacije, performanse, gostovanje na času, radio emisije učenika na lokalnoj stanici, priredbe, valorizaciju javnog prostora za kulturni program, kroz Kviz znanja o istoriji grada u biblioteci.

Upoznavanje okoline je jedna od zastupljenijih oblasti i u programu vaspitno-obrazovnog rada sa djecom predškolskog uzrasta. Oblasti na kojima se naročito insistira u okviru aktivnosti na upoznavanju okoline su informisanje i upoznavanje dece sa kulturom i tradicijom lokalne zajednice i države. Naime, s obzirom na to da je Kotor zaštićeno područje, da raspolaže nizom značajnih kulturno-istorijskih spomenika i uopšte bogatom kulturnom baštinom trud ustanove je usmjeren na upoznavanje dece sa ovim vrijednostima. U tom pravcu svake školske godine pored redovnih tema koje se obrađuju u okviru vaspitne grupe, ustanova organizuje i sljedeće aktivnosti: posjeta Pomorskom muzeju u Kotoru, posjeta Muzeju grada Perasta, organizovanje izložbe dječijih radova u Muzeju grada Perasta i galeriji Kulturnog centra u Kotoru, posjeta Rimskim mozaicima u Risnu, učešće na manifestaciji promocije Rimskih mozaika u Risnu, posjeta Lapidarijumu u Kotoru i posjeta galeriji solidarnosti u Kotoru.

7.2. Pomorski muzej Crne Gore

Prezentacija i popularizacija pokretne kulturne baštine Pomorskog muzeja realizuje se kroz stalnu izložbenu postavku, ali i kroz prezentovanje postojećeg muzejskog materijala u drugim muzejima u Crnoj Gori i u inostranstvu. U tom smislu Pomorski muzej je realizovao sledeće izložbe: u Galeriji nauke i tehnike SANU u Beogradu organizovana je izložba „Slavni kapetani Boke Kotorske“; Pomorski muzej Crne Gore i Udruga „Vasko Lipovac“ Split organizovali su izložbu „Akademski slikar i skulptor Vasko Lipovac vraća se doma“; povodom Dana državnosti Crne Gore urađena je prezentacija filma „Kotor za sva doba“; Na Krku u crkvi Sv. Kvirina organizovana je izložba „Ex voto – zavjetni darovi bokeljskih pomoraca“, izložba srebrnih zavjetnih pločica Kotorske biskupije iz crkve u Perastu, Dobroti, Kotoru, Mulu, Prčanju i Stolivu. Izložba je organizovana u saradnji sa Centrom za kulturu grada Krka.

7.3. OJU „Muzeji“ Kotor

Tokom prethodnog perioda Muzej u Perastu organizovao je 35 manifestacija baziranih na promociju i popularizaciju kulturne baštine Kotora, ali i dvije promocije koje su se odnosile na Kotor kao mjesto Svjetske baštine.

7.4. Turistička organizacija Kotor

Turistička organizacija Kotor, u stalnoj saradnji sa osnovnim i srednjim školama organizuje obilazak Starog grada Kotora, uz pratnju turističkog vodiča, kao i obilazak Rimskih mozaika u Risnu. U okviru dječije nedjelje organizovani su izleti panoramskim otvorenim autobusima u saradnji sa Kotor Open Tourom na relaciji Kotor - Risan

IV FINANSIJE

Finasiranje aktivnosti predviđenih Akcionim planom implementacije Menadžment plana prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora u kontinuitetu se realizuje kroz budžetska sredstva subjekata prepoznatih u svojstvu nosioca aktivnosti za implementaciju mjera predviđenih Akcionim planom.

V OCJENA STANJA

Nakon dvije godine od usvajanja Menadžment plana, može se zaključiti da je njegova implementacija, u odnosu na aktivnosti i rokove prepoznate Akcionim planom, većim dijelom bila uspješna.

VI PRIJEDLOG MJERA

Shodno utvrđenim aktivnostima iz Akcionog plana Menadžment plana i radi blagovremene realizacije predviđenih mjera od čije realizacije direktno zavisi implementacija pojedinih strateških ciljeva Menadžment plana, neophodno je realizovati sljedeće:

1. Uspostaviti Savjet za upravljanjem zaštićenim područjem, a u skladu sa Zakonom o zaštiti kulturnog i prirodno-istorijskog područja Kotora
2. Intezivirati aktivnosti na izradi Studije zaštite kulturnih dobara za potrebe Prostorno-urbanističkog plana Opštine Kotor

3. Blagovremeno obavještavati Ministarstvo kulture i Savjet za upravljanje kulturnim i prirodno-istorijskim područjem Kotor o realizaciji aktivnosti i mjera sa finansijskim pokazateljima od strane svih nosioca aktivnosti utvrđenih Akcionim planom.